

מדינת ישראל
רשם האגודות השיתופיות

בפני עו"ד דנה ביאלר
עוזרת רשם האגודות השיתופיות

תב' 1324/188/2011

ב ע נ י ן : עו"ד אביגיל בהט

מרח' מאציני 5, ת"ד 55472, הוד הכרמל חיפה 34980
טל': 04-8510080; פקס: 04-8510094

הבוררת;

ו ב ע נ י ן :
1. אלי שטיינר ת"ז
2. לילך כהן ת"ז
3. יעקב כהן ת"ז

ע"י ב"כ עו"ד שלמה עובדיה (סיגל, עובדיה ושות' – משרד עו"ד)
מרח' הנמל 33, ת"ד 33647/33319, חיפה 31336
טל': 04-8555027/8665158; פקס: 04-8555026/8644754

התובעים;

ו ב ע נ י ן : עופר - מושב עובדים להתישבות חקלאית שיתופית בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד אבי קליר
ת"ד 322 בית יצחק 42920
טל': 09-8846458/60/8826457; פקס: 09-8846459

הנתבע 1;

חנה קרבסקי
רחמים קרבסקי

ע"י ב"כ עו"ד מירב פלח-לב (מאיר הפלר משרד עו"ד)
מדרך העצמאות 57, ת"ד 33066, חיפה 31330
טל': 04-8521471/343; פקס: 048538003

הנתבעים 2-3;

חקיקה שאוזכרה:

[חוק הבוררות, תשכ"ח-1968: סע' 11, 12, 30](#)

[חוק הפרשנות, תשמ"א-1981: סע' 11, 14, 17\(ב\)](#)

[חוק בתי המשפט \[נוסח משולב\], תשמ"ד-1984: סע' 77\(ג\)](#)

מיני-רציון:

* רשם האגודות השיתופיות נעתר לבקשת בוררת והורה על החלפתה. עם זאת נפסק, כי התפטרות בורר איננה גוררת פקיעה אוטומטית של המנדט שנמסר לו כבורר.

* אגודות שיתופיות – בוררות – החלפת בורר

הבוררת הגישה בקשה במסגרתה נתבקש רשם האגודות השיתופיות לשחררה מתפקידה ויחליפה בבורר אחר. רשם האגודות השיתופיות נדרש, בין השאר, לשאלה: האם בקשת כב' הבוררת מהווה התפטרות אשר אינה משאירה בידי הרשם שיקול דעת?

רשם האגודות השיתופיות קיבל את הבקשה ופסק כלהלן:

במיעוט המקרים אשר המקרה דנן נמנה עליהם, יש לפרש את סמכות הרשם למנות בורר באופן מרחיב, הכוללת אף דיון באשר להחלפתו של בורר שמונה על ידו.

סמכות הרשם מקום בו ממנה הוא בורר לנהל הליך בוררות אשר מסגרתו הנורמטיבית היא חוק הבוררות, ככל שלא הסמיכוהו הצדדים אחרת מראש ובכתב, מתמצית אך בשאלות הנוגעות לעצם מינוי הבורר.

אף אם נראה בבקשת כב' הבוררת התפטרות, הרי שאין בכך כדי להפקיע מידי הרשם את שיקול הדעת באשר לקבלת התפטרות זו, כפי שטוענים התובעים. במקרה דנן יכול הרשם לאשר או לא לאשר את הבקשה, תוך שהדבר בסמכותו ובלבד שמפעיל סמכות זו בסבירות ובמידתיות.

יש להיעתר לבקשת כב' הבוררת להעברה מתפקידה אך זאת לא בלי תנאים.

ה ח ל ט ה

בפני בקשת כב' הבוררת מיום 28/8/2013, כי אשחררה מתפקידה ואחליפה בבורר אחר (להלן – "הבקשה"). הרקע אשר הוביל לבקשה זו פורט בהחלטתי מיום 5/11/2013, אך לשם הנוחות אחזור עליו להלן. בהחלטה זו ניתנה לצדדים הזכות להביא בפניי עמדותיהם באופן ישיר תחת התכתבויות (שקדמו להחלטה) עליהן מצאו הצדדים לכתב גם את רשם האגודות השיתופיות או מי מטעמו (להלן – "הרשם"). עוד קבעתי בהחלטה זו כי לכב' הבוררת תעמוד הזכות להשיב לעמדות הצדדים שיובאו לידיעתה על ידם - ככל שתמצא לנכון. לדאבוני, כב' הבוררת מצאה שלא להגיב לעמדות הצדדים ולטענות העולות מעמדותיהם.

ואכן, ביום 28/11/2013 התקבלה במזכירות עמדת התובעים. ביום 22/12/2013 התקבלה עמדת הנתבעים 2 ו-3 וכן עמדת הנתבע 1.

כאמור, אסקור בקצרה את הרקע שהוביל לבקשה כהגדרתה לעיל, את עמדות הצדדים ולאחר מכן אכריע בטענות גופן.

א. הרקע בקצירת האומר

1. ביום 6/4/2011 התקבלה במזכירות בקשת התובע 1 למנות בורר בסכסוך שהתגלע בינו ובין הנתבע 1 (להלן – "האגודה"). עובר לבקשה למינוי בורר הובא סכסוך זה בפני בית המשפט המחוזי אשר קבע ביום 23/7/2010 כי יש לעכב ההליכים בפניו ולהעבירם לבירור בפני בורר בהתאם לתקנון האגודה. החלטה זו אף אושררה על ידי בית המשפט בהחלטתו מיום 16/2/2011. לתביעה צורפו מאוחר יותר התובעים 2 ו-3 בהתאם לבקשה שנתקבלה עוד ביום 6/5/2012, ואף תוקן בהתאם כתב מינוי הבוררת בהחלטה מיום 10/5/2012.

2. טרם מינויה של כב' הבוררת עו"ד אביגיל בהט (להלן – "הבוררת") מונו שני בוררים אשר מטעמים שאין זה המקום לפרטם לא קיבלו על עצמם את המינוי. כב' הבוררת מונתה כבוררת יחידה בסכסוך ביום 4/12/2011, כאשר בכתב המינוי צוין במפורש כי הליך הבוררות כפוף ל**חוק הבוררות**, תשכ"ח-1968 (להלן – "חוק הבוררות").
3. בחודש יוני 2013 התקבלו במזכירות תכתובות הצדדים ביניהם וגם תכתובות עליהם מוענה כב' הבוררת, בעניין אי שביעות רצון התובעים מתפקודה, וביום 28/8/2013 כאמור, התקבלה הבקשה כהגדרתה לעיל מאת כב' הבוררת לשחררה מתפקידה.
4. או אז החלו הצדדים לשלוח מסמכים רבים מאוד כתגובה לבקשה, וזאת ללא (ובטרם) שנתבקשה תגובתם. כך, נתקבלו מכתביו של ב"כ התובעים מיום 28/8/2013; 8/10/2013; 17/10/2013. מכתבי ב"כ האגודה מיום 2/9/2013; 10/10/2013; 20/10/2013. מכתבי ב"כ הנתבעים 2-3 מיום 2/9/2013; 13/10/2013.
5. כאמור, בהחלטתי מיום 5/11/2013, ניתנה לצדדים הזכות להביא בפניי עמדותיהם באופן ישיר תחת ההתכתבויות האמורות ואף ניתנה לכב' הבוררת הזכות להשיב לעמדות אלה, זכות אשר לא מומשה.

ג. בקשת כב' הבוררת להעבירה מתפקידה

1. כב' הבוררת סקרה בבקשתה את ההתפתחויות בהליך הבוררות לפי סדר כרונולוגי, כפי שהיא רואה אותן, למן מינויה, דרך החלטות ביניים שנתנה במהלך הליך הבוררות דוגמת ההחלטות המאפשרות לתובעים לתקן את כתב תביעתם, דרך ישיבת הבוררות הראשונה שהתקיימה ביום 30/4/2012, דרך ישיבת ההוכחות הראשונה אשר אמורה היתה להתקיים ב- 5/11/2012 ועד למכתבו של ב"כ התובעים מיום 27/5/2013 השוטח בפני כב' הבוררת לראשונה את חששותיו הממשיים של מרשיו כי אינה נוהגת באובייקטיביות וכי זכויות מרשיו מקופחות.
2. מן הבקשה עולה כי ביום 1/7/2013 שלחה כב' הבוררת חשבון שכר-טרחה כפי שעשתה פעמים גם קודם לכן. הנתבעים שילמו בהתאם, אך התובעים עמדו בסירובם לשלם את שכר טרחתה של כב' הבוררת על אף פניות חוזרות ונשנות אליהם. וכך כותבת כב' הבוררת בסעיף 26 לבקשה:

"ביום 8.8.13 לאחר שיחה שלי עם עו"ד ממושרד עו"ד עובדיה בה ביקשתי ממנו להעביר את כעסי על חוסר נימוס קולגיאלי של מענה לשיחות טלפון, התקבל מכתבו של עו"ד עובדיה, שהוא סיבת בקשתי כמפורט במבוא למכתבי זה"

3. כב' הבוררת נמנעה מלהשיב למכתב זה, ולאחר התלבטויות החליטה לבסוף כי תחת תשובה למכתב פונה היא לרשם בבקשה לשחררה מתפקידה כבוררת בתיק זה.
4. וכך כותבת כב' הבוררת בסייפת הבקשה בסעיף 28:

"ברצוני להדגיש את הנקודות הבאות:

28.1 כפי שתביני מהמתואר לעיל, בתיק זה הושקעו עשרות שעות עבודה, רובן הגדול בשל התנהלות התובעים.

28.2 כל החשבונות עד לחשבון מיום 1.7.13 שולמו ע"י כל הצדדים ומעולם לא נשמעה כל טענה או טרזניה לגבי הסכום הנגבה מאחר וכאמור כבר במכתב הזימון הודע הסכום ועוד כאמור, הסכום היה באישורך. רק לאחרונה (בהקשר לתיק אחר) הודעת לי כי התקבלה במשרדכם החלטה לגבי שכר אחר.

28.3 אין בכוונתי להמשיך ולשמוע את התיק ולמצוא עצמי אח"כ מבזבזת זמן יקר כדי לגבות את השכר המגיע לי.

28.4 לאור ניסוחו של המכתב והאמור בו, אינני מוכנה להמשיך ולשמוע התיק ואין בכוונתי להלך על קצות אצבעות או לחשוש מתגובות עוינות עם כל החלטה שאתן.

28.5 בנסיבות שנוצרו יהיה זה אף לא נכון להמשיך לשמוע התיק בפניי."

5. מסיימת כב' הבוררת במילים "אני מבקשת איפוא להורות על ביטול מינויי".

ג. עמדת התובעים:

1. טוענים התובעים כי הבקשה כהגדרתה לעיל מהווה הלכה ולמעשה התפטרות של כב' הבוררת מתפקידה. התובעים מדגישים כי

"... מעולם לא ביקשו באופן יזום, העברת הבוררת מתפקידה ואף לא הצטרפו, לבקשתה של הבוררת עוה"ד בהט"

(סעיף 1 לעמדת התובעים, ההדגשות במקור)

משכך סבורים התובעים כי הסעיף הרלוונטי לענייננו הוא [סעיף 12 לחוק הבוררות](#), אשר אינו משאיר שיקול דעת **לבית המשפט** במקרה של התפטרות בורר, וכי במצב דברים זה "אין כל הצדקה משפטית ומוסרית לאכוף על הבוררת להמשיך ולדון בסכסוך שבין הצדדים" (סעיף 5 לעמדת התובעים) ו"אף ברמה המשפטית אין כל תשתית המאפשרת לכפות על הבוררת להמשיך בתפקידה בניגוד לרצונה" (סעיף 20 לעמדת התובעים).

2. עוד טוענים התובעים כי "בהתאם [לסעיף 30 לחוק הבוררות](#), גם אם התפטרותו של בורר מתפקידו מהווה, בנסיבות מסוימות, מעילה באמון של מי מהצדדים, אין זה מצדיק לאכוף על הבורר להמשיך ולשמש בתפקידו" (סעיף 20 לעמדת התובעים).

3. יתרה, כך לטענת התובעים

"לא זו אף זו, עת התפטרה הבוררת מתפקידה פקעה סמכותה לדון במחלוקות ועל מנת שתוכל לחזור לתפקידה דרושה הסכמת כל הצדדים הנוגעים בדבר. מטעם הדברים ולאור הנסיבות שנוצרו ברי כי התובעים לא יתנו הסכמתם לכך"

(סעיף 6 לעמדת התובעים, ההדגשות במקור).

4. התובעים מציינים כי המסגרת הנורמטיבית החלה על הליך הבוררות דנן היא [חוק הבוררות](#), בהתאם להסכמות הצדדים (ראו סעיף 3 לתגובת התובעים) וזאת על אף שאת כב' הבוררת מינה הרשם, ואף מפנים לסעיפים בחוק הבוררות לכל אורך עמדתם.

5. התובעים טוענים כי הבקשה הוגשה "באופן מפתיע" (כך במילות התובעים בסעיף 12 לעמדתם) בסמוך לאחר שהביעו חוסר שביעות רצון מכב' הבוררת ותפקודה, תמיהה באשר לקשריה עם הנתבעים או באי כוחם ולאחר שנתבקשה כב' הבוררת ליתן הבהרות באשר לשכר טרחתה.

עוד טוענים התובעים כי כב' הבוררת "הטיחה... האשמות שווא כלפי התובעים... ומקריאת הבקשה לא ניתן להשתחרר מן הרושם כי לבוררת עמדה קודמת שלילית ביחס לתובעים וכי כבר בשלב זה...גמלה ההחלטה בראשה של הבוררת ותוצאות ההליך נחרצו על ידה זה מכבר לרעת התובעים" (סעיף 14 לעמדת התובעים, ההדגשות

במקור), וכי בנסיבות שנוצרו לא יהא זה נכון וראוי כי הליך הבוררות ימשך בפני כב' הבוררת.

6. לגופו של עניין טוענים התובעים כי קיימות סיבות נוספות לכך שבמועד בו התקבלה הבקשה כהגדרתה לעיל - עתידה היתה להיחתם בקשה מנומקת ומפורטת מטעם התובעים להעברת כב' הבוררת מתפקידה. סיבות אלה מפורטות בעמדת התובעים תחת הכותרת "הטעמים המצדיקים שחרור הבוררת מתפקידה".
7. לאור כל האמור מבקשים התובעים כי תוחלף כב' הבוררת בבורר אחר שידון בתביעתם.

ד. עמדת הנתבע 1:

1. לטענת הנתבע 1 "הנימוקים נשוא בקשת הבוררת... לשחררה מהמשך ניהול הבוררות... אינם יכולים ואינם צריכים להוות צידוק לקבלת בקשתה" (פתיח עמדת הנתבע 1). זאת מן הטעם כי אין בעובדה שהחלטות כב' הבוררת, אשר לא עלו בקנה אחד עם ציפיות התובעים, כדי להוות עילה להחלפת כב' הבורר, ובידיעת התובעים הלכה זו בחרו להלך אימים על כב' הבוררת עד להגשת הבקשה כהגדרתה לעיל. התנהלות זו לטענת הנתבע 1 היא בבחינת "דרך מתוחכמת" (סעיף 3 לתגובת הנתבע 1) שמטרתה להביא את כב' הבוררת לפסול עצמה תחת הגשת בקשה להחלפתה בצורה מסודרת נוכח הטענות העולות מעמדת התובעים. הנתבע 1 מפנה בעמדתו לדוגמאות הממחישות טענה זו.
2. טענתו המרכזית של הנתבע 1 היא כי התנהלות התובעים היא זו אשר עמדה ביסוד בקשת כב' הבוררת להעבירה מתפקידה, וכי לאור זאת, היעדרות לבקשה מהווה למעשה פרס לתובעים על התנהגות בלתי ראויה, ואת זאת מבקש למנוע.
3. טענה זו חזקה אף יותר, באשר היעדרות לבקשה תגרור הלכה ולמעשה פגיעה כספית בלתי מוצדקת בנתבע 1 נוכח ההוצאות הגבוהות שנגרמו לו עד עתה, המסתכמות בכ- 38,000 ₪, מקום שהעברת הסכסוך לבורר אחר בוודאי יגרום לנסיקה משמעותית נוספת בהוצאות אלה.
4. ככל שאמצא כי יש להיעתר לבקשת כב' הבוררת להעברתה מתפקידה הביא בפני הנתבע 1 טענות באשר לתנאים הראויים לטעמו ליישום כתנאי לכך: כי הבורר שימונה יהא מאזור חיפה; הדיון יימשך משלב ההוכחות תחת תחילת ההליך מראשיתו ובסיום ההליך יוגשו סיכומי הצדדים; התובעים יחויבו בתשלום שכר טרחת הבורר החדש בגין לימוד התיק.
5. על אף זאת עומד הנתבע 1 על טענתו כי יש לחייב את כב' הבוררת בהשלמת ניהול הליך הבוררות אשר החל להידון בפניה.

ה. עמדת הנתבעים 2 ו-3:

1. גם נתבעים 2 ו-3 חוזרים על הטענה כי הטעם העיקרי לבקשת כב' הבוררת נעוץ בהתנהלותם הכוחנית של התובעים ו/או באי-כוחם תוך שימוש בשפה בוטה במטרה להלך אימים על כב' הבוררת עד כדי הגשתה של הבקשה כהגדרתה לעיל.
2. נתבעים 2 ו-3 מציינים כי התנהגות כוחנית ובוטה זו אינה מופנית אך כנגד כב' הבוררת, וכי אף הם נאלצו להתמודד עמה בדמות מטרדים בלתי פוסקים בגינם ניתן על ידי בית המשפט צו הגנה לטובתם, תוך חיוב התובעים בהוצאות.
3. נתבעים 2 ו-3 מביעים התנגדות לקבלת בקשת כב' הבוררת מן הטעם כי הדבר יגרור בהכרח סחבת בבירור המחלוקת מושא הליך הבוררות תוך גרימת הוצאות מרובות אותן ניתן למנוע או לצמצם.

4. לטענת הנתבעים 2 ו-3, הגם שמחד גיסא מבקשים הם לכבד את רצונה של כב' הבוררת, מאידך גיסא יש להביא בחשבון הן את ההוצאות שיגרמו כתוצאה מקבלת הבקשה, הן את עינוי הדין שצעד כזה גורר עמו והן את האינטרס הכללי באשר למשמעות האגבית שעשויה להיות לקבלת הבקשה באופן הנותן לגיטימציה ביד התובעים ושכמותם להתנהגות מניפולטיבית שתתיש בורר עד כדי התפטרותו מתפקידו בשל שהחלטותיו אינן לרוחם.
5. נתבעים 2 ו-3 חוזרים על טענת הנתבע 1 כי ככל שאיעתר לבקשת כב' הבוררת, הרי שיש לעשות כן בכפוף לתנאים: הליך הבוררות ימשיך מהנקודה בה הופסק; מיקומה יישאר בחיפה; חיוב התובעים במלוא הוצאותיהם לרבות שכר כב' הבוררת ושכר טרחת עו"ד.
6. במאמר מוסגר ובהתייחס לטענת התובעים שהם - הנתבעים 1 ו-2 - הצטרפו להליך הבוררות מרצונם מציינים הם כי יש בכך כדי להטעות נוכח אופייה של התביעה שבבסיסה הפקעת שטחים מהם לטובת התובעים.

ו. דיון והכרעה:

1. **סמכות הרשם להכריע בבקשה חרף כפיפות הליך הבוררות לחוק הבוררות**
- 1.1 התובעים ציינו בסעיף 3 לתגובתם כי "... מתנהל הליך הבוררות שבכותרת בהתאם להוראות חוק הבוררות, תשכ"ח-1968". צודקים התובעים. ולראיה עומד גם כתב מינויה של כב' הבוררת, והעובדה כי לא הלין מי מהצדדים בפני הרשם על כך חרף האפשרות הקיימת בתקנון האגודה להליך בוררות סטטוטורית (וראו לעניין ההבחנה בין בוררות "רגילה" לבוררות "סטטוטורית" - פרופ' סמדר אוטולנגי בוררות דין ונוהל, כרך א' 205 (מהדורה רביעית מיוחדת) (להלן - "אוטולנגי")).
- 1.2 מיד לאחר טענה זו מפנים התובעים לסעיף 12 לחוק הבוררות העוסק במקרה בו התפטר בורר וטוענים בעניין מעמדה של הבקשה טענות לגופו של עניין. אלא שהתובעים, ואף הנתבעים, לא נתנו דעתם בטענות שהביאו בפניי לעובדה כי מלשון הסעיף האמור, כמו גם מלשון החוק כולו, הסמכות היא ל"בית המשפט". אין חולק כי הבקשה כמו גם תגובות הצדדים בפניי אינן בפני "בית המשפט" כלשון הסעיף.
- 1.3 על אף האמור, סבורה אני כדעת כב' הבוררת וכדעת הצדדים כולם לאור התנהלותם, כי במיעוט המקרים אשר המקרה דגן נמנה עליהם, יש לפרש את סמכות הרשם למנות בורר באופן מרחיב, הכוללת אף דיון באשר להחלטתו של בורר שמונה על ידו.
- 1.4 כפי שקבעתי בעבר, סמכות הרשם מקום בו ממנה הוא בורר לנהל הליך בוררות אשר מסגרתו הנורמטיבית היא חוק הבוררות, ככל שלא הסמיכוהו הצדדים אחרת מראש ובכתב, מתמצית אך בשאלות הנוגעות לעצם מינוי הבורר.
- 1.5 ברי, כי השאלה שמונחת לפתחי כעת קשורה בקשר ישיר לעצם מינויה של כב' הבוררת ומכאן שואב הרשם סמכותו להכריע בבקשה, כהגדרתה לעיל.
- 1.6 את דעתי זו אסמוך גם על חוק הפרשנות, תשמ"א-1981 (להלן - "חוק הפרשנות");
- סעיף 11 לחוק הפרשנות מורה במפורש כי הסמכה לעשות דבר ללא קביעת זמן - ובענייננו הסמכה למנות בורר - משמעה לעשותו בהקדם, "ולחזור ולעשותו מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות". לטעמי, בקשתה של כב' הבוררת כי אחליפה טומנת בחובה סמכות להיעתר לבקשה ולשוב ולמנות בורר אחר תחתיה - כמבוקש.
- סעיף 14 לחוק הפרשנות מורה כי סמכות למנות כוללת אף התליית מינוי וביטולו. לטעמי, זהו בדיוק הסעד שמבוקש מן הרשם ולפיכך מוסמך הוא לתתו.

גם **סעיף 17(ב) לחוק הפרשנות** מחזק זאת בנותנו ביד מי אשר מוסמך לעשות דבר – ובמקרה זה למנות בורר – גם סמכויות עזר הדרושות לכך במידה המתקבלת על הדעת. נראה שאין חולק על כך שסמכות הרשם לדון בבקשת כב' הבוררת להעבירה מתפקידה היא סמכות עזר לסמכותו למנותה. לטעמי, המדובר בסמכות עזר "במידה המתקבלת על הדעת" כלשון הסעיף.

2. האם בקשת כב' הבוררת מהווה התפטרות אשר אינה משאירה בידי הרשם שיקול דעת?

2.1 התובעים מפנים **לסעיף 12 לחוק הבוררות** אשר עוסק, בין היתר, בהתפטרות בורר מתפקידו. טוענים התובעים כי במקרה כאמור "הוראות הסעיף אינן מותירות מקום לספק ומהן עולה בבירור כי לא רק שלבית המשפט אין כל סמכות להורות לבורר המתפטר להמשיך בתפקידו, אלא אף קובע כי במקרה של התפטרות בורר, ימנה בית המשפט בורר חליפי תחתיו" (סעיף 4 לתגובת התובעים). ובכן – האומנם?!

2.2 כזכור, טענו בפניי התובעים גם כי "אין כל הצדקה משפטית ומוסרית לאכופ על הבוררת להמשיך ולדון בסכסוך שבין הצדדים" (סעיף 5 לעמדת התובעים) וכי "אף ברמה המשפטית אין כל תשתית המאפשרת לכפות על הבוררת להמשיך בתפקידה בניגוד לרצונה" (סעיף 20 לעמדת התובעים). גם באשר לטענה זו עולה השאלה: האומנם?!

2.3 בדיקה פשוטה העלתה פסיקות קודמות של כמה שופטים מכובדים אשר סוברים אחרת. גם דעת מלומדים אינה עולה בהכרח בקנה אחד עם עמדה זו. צודקים התובעים כי קיימות גם דעות המצדדות בעמדתם, אם כי הטענה כי אנו חסרים בתשתית משפטית לסבור אחרת איננה מדויקת וזאת בלשון המעטה.

2.4 טענתם הראשונה של התובעים היא כי הבקשה, כהגדרתה לעיל, כמוה התפטרות של כב' הבוררת מתפקידה. כבר כעת אומר כי איני משוכנעת כי אלה הם פניהם היחידות של הדברים. ואנמק:

2.5 אפנה ללשון הבקשה: כב' הבורר פותחת בקשתה במילים "הריני פונה אליך **בבקשה** לשחררני מהמשך הטיפול בבוררות זו" (ההדגשה שלי ד.ב.). כפי שניתן לראות המדובר ב"בקשה" אשר פרשנותה אינה דווקא התפטרות. בהמשך כותבת כב' הבוררת כי "ביום 8.8.13 לאחר שיחה שלי עם עו"ד ממשרד עו"ד עובדיה... התקבל מכתבו של עו"ד עובדיה, שהוא סיבת **בקשתי** כמפורט במבוא למכתבי זה" (סעיף 26 לבקשה, ההדגשה שלי ד.ב.). כב' הבוררת (סעיף 27 לבקשה) בחרה "**לפנות אליך על מנת שתשחרר אותי משמיעת התיק**". שוב ושוב בוחרת כב' הבוררת בלשון "בקשה" תחת "הודעה" המאפיינת התפטרות.

נראה, אפוא, כי לשונם הנחרצת של התובעים בקביעתם כי המדובר בהתפטרות כב' הבוררת אינה מעלה ואינה מורידה מן הספק כי אכן כך הוא. שהרי:

"אופן התפטרותו של בורר מתפקידו אינו מוסדר בחוק, ולכן נראה שהוא חופשי לעשות כן מרצונו, ודי יהיה, אם יודיע לצדדים על כך. התפטרותו תוכל להיות בהודעה לצדדים בע"פ, גם אם מינויו היה בכתב"

(ס. אוטולנגי ז"ל **בוררות דין ונוהל** מהדורה רביעית מיוחדת, עמ' 494)

ובכל זאת, לא זוהי דרכה של כב' הבוררת, ותחת זכותה עשות כך, לשיטתה של אוטולנגי, בחרה היא לפנות לרשם **בבקשה** כי ישחררה מתפקידה ויחליפה בבורר אחר.

2.6 על אף שאיני סבורה כי המדובר בהתפטרות, אלא בבקשה אשר מטבע הדברים מקפלת בתוכה שיקול דעת של הגורם אליו היא מופנית, אניח לצורך הדיון כי אכן משמעות הבקשה היא התפטרות כב' הבוררת מתפקידה.

2.7 האם יש בכך שמדובר בהתפטרות כדי להפקיע מיד הרשם (או בית המשפט) את שיקול הדעת באשר להודעת ההתפטרות כפי שטוענים התובעים? כדברי כבוד השופט דנציגר ברע"א 5067/09 מלכיאל שרבט נ' בכור שרבט ([פורסם בנבו]), 3.1.2011 בסעיף 38 לפסק הדין (להלן – "פרשת שרבט") יעסקינן בשאלה מורכבת שפנים רבות לה". חרף האמור ובכל הכבוד - לדידי התשובה על כך בשלילה.

2.8 אמנם, אוטולנגי בספרה בעמ' 494-495 מגלה דעתה כי

"בורר אינו חייב להמשיך בניהול הבוררות, אם אינו רואה את האפשרות להמשיך לעשות כן, ואין אפשרות לכפות עליו להמשיך בבוררות.

...

יש להדגיש, שבניגוד לשופט שמחליט להתפטר, ועדיין יכול נשיא ביהמ"ש העליון לכפות עליו לשבת לדין, ביהמ"ש אינו יכול להתערב בהחלטת בורר להתפטר ולכפות עליו להמשיך בתפקיד. עם זאת, כבר מצאתנו את הערת ביהמ"ש לגבי התפטרות בורר כי –

"גם התפטרות זו צריכה להעשות תוך מניעת עינוי דין, דהיינו – תוך ניצול הידע והטענות שעמדו כבר לרשותו כדי להגיע ליתחנה' סבירה"

2.9 כאמור, דעה דומה הובעה ברע"א 7524/99 פלוני נ' פלונים ([פורסם בנבו]), 31.10.1999; בע"א 1326/09 אברהם שטרן ואח' נ' יעקב ואלעזר אברהמי ([פורסם בנבו]), 8.6.2009. ראו פסק דינו של כב' השופט זפט.

2.10 בדעה מנוגדת לזו מחזיק המלומד ד"ר ישראל שמעוני, כפי שבאה לידי ביטוי בספרו אופק חדש בבוררות – דיני בוררות עם ערכאת ערעור (מהדורה ראשונה, 2009) בעמ' 129 (להלן – "שמעוני מהדורה ראשונה"). לטעמו, בורר אינו חופשי להתפטר מתפקידו כרצונו, ובית המשפט רשאי להורות לו לחזור לכס הבוררות.

2.11 הפעלת שיקול הדעת של בית המשפט מקום בו ביקש בורר להתפטר מתפקידו בא לידי ביטוי גם בהפ"ב 45529-07-12 קאמאו שיווק נעלים בע"מ נ' אלי ואח' ([פורסם בנבו]), 3.12.2012; רע"א 5067/09 מלכיאל שרבט נ' בכור שרבט ([פורסם בנבו]), 3.1.2011; הפב (ת"א) 24377-02-10 יום לבנה נ' מרדכי עמק ([פורסם בנבו]), 10.3.2010; תפ (ת"א) 317/05 רוטשטיין מערכות מידע 1986 בע"מ נ' רוטשטיין מערכות מידע בע"מ ([פורסם בנבו]), 14.7.2005.

2.12 בפסק דין אלה דחה בית המשפט את הטענה כי בהיעדר הסדר חקיקתי מפורש ב**חוק הבוררות** אין לבית המשפט סמכות לבקר החלטת פסילה של בורר וכי מדובר בהסדר שלילי. התפטרות בורר אינה מפקיעה מיד בית המשפט את שיקול דעתו. שתיקת המחוקק בעניין זה מלמדת על לקונה הניתנת להשלמה בכלים המתאימים. כך למשל ניתן להשתמש בהיקש מסעיף 77א(ג) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] הנותן ביד בית המשפט העליון סמכות לדון בערעור על החלטת שופט לפסול עצמו, ובכך לחזק את המסקנה כי לבית המשפט שיקול דעת אם לקבל בקשה של בורר להעברתו מתפקידו.

2.13 וכך כתב ד"ר ישראל שמעוני בספרו דיני בוררות אופק חדש בבוררות מהדורה שנייה מורחבת בעמ' 451-453 (להלן – "שמעוני מהדורה שנייה"), ההדגשות שלי ד.ב.:

"החלטת שופט לפסול עצמו מלשבת בדין נתונה לביקורת שיפוטית של בית המשפט העליון (סעיף 77א(ג) לחוק בתי משפט [נוסח משולב]). בית המשפט בוחן קיומה של אפשרות ממשית למשוא פנים על פי שיקולים אובייקטיביים ותוך איזון בין תחושתו של השופט שפסל עצמו לבין החובה לשבת בדין ומראית פני הצדק. הכל –

בהתייחס לאינטרס הציבורי ולשלב שבו מצוי ההליך. ההלכה, שקבעה זהות כללי האמון החלים על שופטים ועל בוררים, מחייבת את המסקנה כי אף הגבולות להתחשבות בעמדת הבורר המתפטר מתפקידו, זהים לאלה החלים על שופטים. הביקורת השיפוטית שהתגבשה מהלך השנים על שיקולי הפסילה של השופט תופעל אף על שיקולי הפסילה של הבורר."

2.14 מסקנתי היא, אפוא, כי אף אם נראה בבקשת כב' הבוררת בפניי התפטרות, הרי שאין בכך כדי להפקיע מידי הרשם את שיקול הדעת באשר לקבלת התפטרות זו, כפי שטוענים התובעים. במקרה דנן יכול הרשם לאשר או לא לאשר את הבקשה, תוך שהדבר בסמכותו ובלבד שמפעיל סמכות זו בסבירות ובמידתיות. משכך, סבורה אנוכי כי יש לדחות את טענת התובעים לפיה התפטרות בורר גוררת פקיעה אוטומטית של המנדט שנמסר לו כבורר.

ואפנה בעניין זה גם לפרשת שרבט כמוגדר לעיל, שם הושב לבורר שחזר בו מהתפטרותו תיק הבוררות חרף התנגדות צד להליך הבוררות. זאת, כתשובה לטענת התובעים שהתפטרות מביאה לפקיעת המנדט שניתן לבורר באופן אוטומטי אלא אם התקבלה הסכמת הצדדים לכך שישוּב לתפקידו.

3. טענות התובעים באשר להתנהלותה של כב' הבוררת

3.1 משקבעתי כי קמה לרשם סמכות לדון בבקשה כהגדרתה לעיל, וכי אף אם נראה בה 'הודעת התפטרות' אזי אין בכך כדי להפקיע את שיקול הדעת מיד הרשם בבואו להכריע בבקשה, הרי שיש כעת לפנות לדיון בגופן של הטענות.

3.2 כב' הבוררת טוענת שהתנהגות התובעים ובא-כוחם הביאוו להגיש הבקשה, בין השאר מן הטעם כי אין בכוונתה "להלך על קצות אצבעות או לחשוש מתגובות עוינות עם כל החלטה שאתן" כלשונוה (סעיף 28.4 לבקשה).

התובעים טוענים כי לא היו שבעי רצון מן האופן בו ניהלה כב' הבוררת את הליך הבוררות (סעיף 29 לעמדת התובעים) ואף לטעמם עלו חששות למשוא פנים וניגוד עניינים של כב' הבוררת "בשל הכרות קודמת עם הנתבעים ו/או באי כוחם ו/או מי מטעמם, ובקשת הבהרות בעטיין של אותן חששות, הועלתה בפני כב' הבוררת כבר בתאריך 27/5/13" (סעיף 30 לתגובת התובעים).

3.3 התובעים סבורים כי המדובר "בבקשה לגיטימית ושכיחה לקבלת מידע אודות קשרים קודמים ו/או נוכחיים של הבוררת עם מי מהצדדים ולמעשה מהווה זכות מהותית העומדת לכל אחד מהצדדים לבוררות" (סעיף 31 לתגובת התובעים).

3.4 מוסיפים התובעים וטוענים כי "מסיבה שאינה ברורה, פרשה עוה"ד בהט את בקשתם הלגיטימית של התובעים באופן אישי ואף הורתה לתובעים להעביר העתק מהפנייה ליתר הצדדים בטרם תינתן תשובתה אף שאין כל נפקות לעמדת הנתבעים לפנייה זו, ובקשתה... להעביר לעיונם את מכתבם של התובעים נועדה במטרה לגבש אמפטיה מיתר הצדדים" (סעיף 32 לתגובת התובעים).

3.5 וכן כי עיתוי הגשת הבקשה כהגדרתה לעיל "מפתיע" באשר הבקשה הוגשה בסמוך לאחר שהביעו חוסר שביעות רצון מכב' הבוררת ותפקודה, לאחר שהביעו תמיהה באשר לקשריה עם הנתבעים או באי כוחם ולאחר שנתבקשה כב' הבוררת ליתן הבהרות באשר לשכר טרחתה.

3.6 חלק מטענות אלה מקבלות תשובה בפרוטוקול ישיבת הבוררות הראשונה מיום 30/4/13, שם נכתב:

"נוכחים:

...

עוה"ד עובדיה ומזרחי ב"כ התובע.

...

1. בפתח הישיבה הודע לתובעים ע"י הבוררת כי למען הגילוי הנאות היא מכירה את עו"ד קליר מבוררות קודמת שהתקיימה בפניה בין מושב עופר לאחר החברים ואח' ואחד הצדדים באותה בוררות היה אחיו של רחמים קרבקי. כמו כן הודע כי בת דודה של עו"ד מירב פלח-לב עבדה בעבר אצל הבוררת אך את עו"ד פלח-לב פגשה לראשונה בישיבה זו.

לאחר מחשבה הודיעו ה"ה כהן כי הם מסכימים להמשך הבוררות בפני הבוררת."

3.7 דומה כי דברים אלה סוגרים את הגולל על טענות התובעים באשר לקשרים שבין הבוררת ובין הנתבעים, כאשר הדברים הובאו בפני הצדדים מראש ובכתב. דומה כי אין להשתחרר מן הרושם שתחושתיה של כב' הבוררת באשר לסיבות שהביאו את התובעים לטעון טענות אלה בשלב בו נטענו אינן בלתי מבוססות בעליל. הגילוי הנאות שנעשה בתחילת ההליך מאיר את טענות התובעים בעניין זה באור המותיר את תום לבם בספק, ואסתפק בדברים הללו.

3.8 לעניין טענות התובעים באשר לחשש למשוא פנים וניגוד עניינים של כב' הבוררת טוענים התובעים כי כב' הבוררת "הטיחה... האשמות שווא כלפי התובעים... ומקריאת הבקשה לא ניתן להשתחרר מן הרושם כי לבוררת עמדה קודמת שלילית ביחס לתובעים וכי כבר בשלב זה...גמלה ההחלטה בראשה של הבוררת ותוצאות ההליך נחרצו על ידה זה מכבר לועת התובעים" (סעיף 14 לעמדת התובעים, ההדגשות במקור), וכי בנסיבות שנוצרו לא יהא זה נכון וראוי כי הליך הבוררות ימשך בפני כב' הבוררת.

3.9 לנתבעים תשובה של טעם לטענות אלה של התובעים: בידיעת התובעים את ההלכה כי העובדה שהליך הבוררות לא ענה על ציפיותיהם אינו מהווה בסיס איתן לבקשה לפסול את כב' הבוררת בחרו התובעים להלך אימים על כב' הבוררת בבחינת "דרך מחוכמת" להביאה לבקש מיוזמתה את העברתו של תיק בוררות זה לבורר אחר תחתיה. ולראיה: התנהלות התובעים **בלבד**, היא זו אשר עמדה ביסוד בקשת כב' הבוררת להעבירה מתפקידה, וכי לאור זאת, היעדרות לבקשה מהווה למעשה פרס לתובעים על התנהגות בלתי ראויה, ואת זאת מבוקש למנוע.

3.10 מוסיפים הנתבעים וטוענים כי היעדרות לבקשת כב' הבוררת תפגע בהם באופן בלתי מוצדק נוכח ההוצאות הגבוהות שנגרמו להם עד עתה ואשר יעלו באופן משמעותי; נוכח עינוי הדין שצעד כזה גורר עמו; ונוכח האינטרס הכללי באשר למשמעות האגבית שעשויה להיות לקבלת הבקשה באופן הנותן לגיטימציה ביד התובעים ושכמותם להתנהגות מניפולטיבית שתתיש בורר עד כדי התפטרותו מתפקידו בשל שהחלטותיו אינן לרוחם.

3.11 בעניין זה קבעה הפסיקה הלכה ברורה לפיה על מנת להביא לפסילה של בורר או להעברתו מתפקידו אין להסתפק בתחושתו הסובייקטיבית של צד כי הבורר אינו ראוי לאמון הצדדים (וראו [סעיף 11 לחוק הבוררות](#)), אלא יש להראות כי גם בפן האובייקטיבי – אלה הם פני הדברים. וכך קבע כב' השופט דנציגר בפסק הדין המנחה בעניין זה ברע"א [296/08 ארט-בי חברה בערבות מוגבלת בערבות מוגבלת \(בפירוק\) נ'](#)

עזבון המנוח ג'ק ליברמן ז"ל (פורסם בנבו), 5.12.2010 פסקה 84 לפסק הדין (ההדגשות שלי ד.ב.):

"יבעבר כבר נקבע על ידי בית משפט זה כי המבחן לבדיקת השאלה האם ראוי הבורר לאמון הצדדים אם לאו הינו מבחן אובייקטיבי, וכי אין די בתחושותיו הסובייקטיביות של מי מן הצדדים כדי לומר שהבורר אינו ראוי לאמונם [ראו: ע"א 75/89 צרפתי נ' צרפתי, פ"ד מו(5) 516, 518 (1993) (להלן: עניין צרפתי); ר"ע 21/82 ציון נ' אראל, פ"ד לו(4) 70, 74-75 (1993) (להלן: עניין ציון); ע"א 7298/00 סמואל נ' חממי (פורסם בנבו), 29.1.2002 בפסקה 5 להחלטת הרשם ע' שחם (להלן: עניין סמואל); וראו גם החלטתי ברע"א 9535/07 שרבט נ' שרבט (פורסם בנבו), 17.1.2008 בפסקאות 29-30 (להלן: עניין שרבט)]."

3.12 על פניו לטעמי, לא הראו התובעים כי גם בפן האובייקטיבי יש להעביר את כב' הבוררת מתפקידה, אך יש לזכור כי אף לא היו חייבים לעשות כן. משהביעה כב' הבוררת עמדתה בסעיף 28.5 לבקשה כי "בנסיבות שנוצרו יהיה זה אף לא נכון להמשיך לשמוע את התיק בפניי" לא מצאתי להיכנס לשאלה אם הוכיחו התובעים כי אכן כב' הבוררת אינה ראויה לאמון הצדדים באופן אובייקטיבי (וראו בעניין זה שמעוני מהדורה שניה בעמ' 423). אין עסקינן בבקשת צד לפסול בורר או להעבירו מתפקידו, אלא בבקשת בורר כי יועבר מתפקידו, והבדל זה - מהותי הוא.

בזהירות אומר כי לדידי בחינה מעמיקה של הטענות הללו, לו היו הן המבחן היחיד לבקשת כב' הבוררת, היתה מביאה לדחיית הבקשה להעבירה מתפקידה ולדחיית טענות התובעים. אלא שלא רק שאין זה המבחן לבקשה שהרי אין עסקינן בבקשת צד לפסילת כב' הבוררת, כי אם בבקשת כב' הבוררת כי תועבר מתפקידה, במקרה דנן שני טעמים אחרים מכריעים את הכף מבלי להידרש כלל למבחן זה;

הראשון – ההלכה הפסוקה בנוגע להחזרת תיק בורות לבורר שהתפטר מתפקידו (הלכה העומדת ביתר שאת מקום בו מדובר בבקשה להעברת בורר מתפקידו תחת התפטרות).

השני – עמדתה של כב' הבוררת בבקשה, אשר גם לאחר הגשת עמדות הצדדים בהתייחס לה - נותרה בעינה.

שני טעמים אלה הם שהביאוני לקבל את בקשתה של כב' הבוררת להעבירה מתפקידה, ואפרט;

3.13 ההלכה הפסוקה במקרים בהם הושב לבורר תיק בורות לאחר שפסל עצמו מלדון באותו תיק, עשתה כן רק באותם מקרים בהם החלטתו זו של בורר ניתנה בנקודה מתקדמת מאוד של הליך הבוררות על ציר הזמן.

3.14 כך למשל, בעניין קאמאו הנזכר לעיל, קבע כב' השופט יונה אטדגי ביום 3/12/2012 כך:

"... דברי בית המשפט העליון בשני פסקי הדין המאוחרים שזכרו, ושנטו לקבוע כי ניתן לכפות על בורר להמשיך בתפקידו בנסיבות המתאימות לכך... ראויים לתשומת לב רבה, למרות שנאמרו כהערות אגב, גם משום שהם סוקרים כאמור פסיקה קודמת ואת דיעות המלומדים... וגם משום שנאמרו במותב תלתא..."

באשר לפסיקת בית המשפט המחוזי, אני מצרף את דעתי לדעה הסוברת כי ניתן לכפות על בורר – בנסיבות המתאימות – לשוב ולדון בבוררות..."

כב' השופט אטדגי הוסיף וקבע כי על אף שלטעמו בית המשפט מוסמך להורות לבורר לשוב ולדון בבוררות לא יעשה כן כדבר שבשגרה. כאשר קבע באותו עניין כי יש להשיב את תיק הבוררות לכב' הבורר סטרשנוב היה זה לאחר שמונה על ידו מומחה אשר כבר נתן את חוות דעתו; ניתן פסק בוררות חלקי; עמד ספק אם בורר חליף יוכל להמשיך מהמקום בו נפסקה הבוררות; הבוררות התנהלה משך שנתיים תוך השקעה של 500,000 ש"ח מצד מי מהצדדים ועוד.

הכרעתו של כב' השופט אטדגי נסמכת מאוד על השלב שבו היה אותו הליך בוררות בעניינו ניתנה ההכרעה להשיב לבורר שהתפטר מתפקידו את תיק הבוררות חרף ההתפטרות. איני יכולה לומר כי במקרה דנן מדובר בנסיבות דומות.

3.15 גם בעניין **שרבט**, הנסיבות להשבת התיק לכב' הבורר לויט על ידי בית המשפט העליון, נעוצות לטעמי בשלב המתקדם בו היה הליך הבוררות עת התפטר כב' הבורר מתפקידו. היה זה לאחר שכל ההליכים כבר התקיימו בפניו וכל שנותר הוא כתיבתו של פסק הבוררות. ברור אפוא שבשלב זה לא יכול בורר חליף להוות תחליף ראוי לבורר המתפטר, תהיה התנהגות הצדדים אשר תהא.

3.16 וכך גם בעניין **לבנה נ' עמק**, המוזכר לעיל. בית המשפט השיב לבוררת את תיק הבוררות לאחר שנשתיים חלקו הראשון והעיקרי של הליך הבוררות וכל שנותר הוא ליתן פסק בורר סופי בעניין המרכיב הכספי.

אין מנוס מלראות את ההשפעה שיש לשלב המתקדם בו היה מצוי הליך הבוררות על התוצאה הסופית: השבת תיק הבוררות לבורר חרף התפטרותו.

3.17 גם בעניין **רוטשטיין** הנזכר לעיל נאמר על ידי כב' השופטת שטרנברג אליעז:

*"בנסיבות אלה, ראוי לשקול מהי התוצאה הראויה –
ביטול הליך בוררות מתמשך ויקר אשר מרבית נושאו
כבר הוכרעו; או...."*

שוב בא לידי ביטוי השלב בו היה הליך הבוררות כחלק מכריע בהכרעת בית המשפט.

וראו גם: **ת"א (שלום אשדוד) 49737-06-12 רונן נ' אלפגה המרכז הארצי למיזוג אויר בע"מ** (פורסם בנבו), 6.6.2013.

3.18 אין חולק שהעובדות בענייננו אינן מתיישבות עם ההלכה הפסוקה באשר להחזרת תיק בוררות לבורר שהתפטר מתפקידו, ולעניין זה בלבד – בקשה להעברה מן התפקיד לבורר והתפטרות בורר – חד הם.

3.19 במקרה דנן, אמנם חלפו יותר משנתיים ממינויה של כב' הבוררת. אלא שאין חולק כי טרם החלו להתקיים בפניה ישיבות הוכחות, בהן משקל רב להתרשמותו הישירה והבלתי אמצעית של הבורר מן הראיות המובאות בפניו, כמו גם מן העדים והמידע העולה מן החקירות. התרשמות ישירה זו משמעותית בבוא הבורר ליתן הכרעתו בסכסוך: לה חלק משמעותי בקביעת הממצאים העובדתיים אשר לא בנקל יתהפכו על ידי ערכאת ערעור מן הטעם הזה בדיוק: היתרון שיש לערכאה הדיונית ממנה לא נהנית, על פי רוב, הערכאה הערעורית. ובכן, למעשה, במקרה דנן טרם התחיל שלב זה של הליך הבוררות.

3.20 התרשמות ישירה זו אקוטית ומשמעותית מאוד לאור המשקל שניתן בהלכה הפסוקה לשלב בו מצוי הליך הבוררות, במקרים שבהם הכריע בית המשפט בשאלה אם להעביר בורר מתפקידו, בין אם לבקשתו ובין אם לבקשת צד להליך.

3.21 משחלקה של הבוררות אשר בו התרשמותה הישירה והבלתי אמצעית של הבוררת טרם החל, הרי שלא ניתן ואף יהא זה בלתי ראוי להתעלם מעמדת כב' הבוררת כפי שהובעה בבקשה, כי אינה רוצה בהמשך ניהול תיק הבוררות עת עמדה זו נותרה בעינה גם לאחר שהובאו לידיעת כב' הבוררת עמדות הצדדים כולם. וזאת משום שמבלי להקל בהליכים שנוהלו בפני כב' הבוררת עד עתה, הרי שמדובר בהליכים הסבים סביב הגשתם של מסמכים שעל מנת להכירם ולשלוט בתוכנם דרושה קריאה מעמיקה בלבד. זאת כאמור

בשונה מדיוני הוכחות אשר הלמידה וההתרשמות מהמובא בהם נעוצה באופן משמעותי ביותר מעצם הנוכחות הפיסית בהליכים אלה עצמם.

3.22 לעניין זה, אני קובעת כי טרם הבשיל הליך הבוררות כדי שלב אשר יהא בהחלפת כב' הבוררת כדי לפגוע באופן בלתי מידתי בצדדים. בקביעתי זו איני מקילה ראש בטענות הנתבעים לנזקים שיגרמו להם בשל הארכת הליכים אלה. אלא שסבורה אנוכי כי יש לאזן בין רצון כב' הבוררת, השלב בו מצוי הליך הבוררות ומארג היחסים כפי העולה הן מהבקשה והן מעמדת התובעים. באיזון בין שיקולים אלה ובין הנזקים הפוטנציאליים שעשויים להיגרם לנתבעים – יש להעדיף, לטעמי, את האחרונים.

3.23 באשר לטענת הנתבעים לעינוי הדין וסחבת שייגרמו במינויו של בורר חליף, הרי שבכל הכבוד, שוב נדרשת אני להפעלת מערכת איזונים כאמור, ולאור השלב בו מצוי הליך הבוררות כאשר בורר חליף יכול בקלות, יחסית, להשלים את אשר נעשה ולהמשיך את ההליך למן הנקודה שאליה הגיע, הרי שלא מצאתי לאכוף על כב' הבוררת את ניהול ההליך חרף בקשתה. תחת זאת מצאתי לאזן זאת בעזרת קביעות כספיות, ראו להלן.

3.24 על אף מסקנתי כי יש להיעתר לבקשת כב' הבוררת, לא אוכל לסיים מלאכתי מבלי להתייחס בקצרה לכמה נקודות אשר עלו בטיעוני הצדדים בפניי:

3.25 לעניין טענת התובעים כי כב' הבוררת נהגה שלא באופן ממלכתי עת פנתה לבא-כוחם בבקשה כי ישולם לה שכר טרחתה אחזור ואדגיש כי הצדק עם התובעים בעניין זה. אין זה מן הראוי כי בורר יפנה באופן ישיר לצד המתדיין בפניו באיזה עניין שהוא כמו גם בעניין שכר טרחתו. לשם כך מצויים באמתחתו של בורר כלים אחרים דוגמת החלטות שונות והוראות הדין בעניין.

3.26 ויודגש, בעניין זה הודעת התובעים כי לא ישלמו את שכר טרחתה של כ' הבוררת היתה לא פחות ממחפירה נוכח העובדה כי בהודעת כב' הבוררת מיום 18/12/2011 (המהווה פנייה ראשונה לצדדים), הודיעה להם באופן מפורש את גובה שכרה ובוודאי מקום שפעמים קודמות שילמו התובעים בהתאם לשכר זה וזאת ללא כל מחאה. התנהלות זו ראויה להוקעה וראוי היה לתובעים להימנע ממנה.

3.27 עניין נוסף הראוי להתייחסות הוא טענת הנתבעים באשר למשמעות האגבית שעשויה להיות לקבלת הבקשה באופן הנותן לגיטימציה ביד התובעים ושכמותם להתנהגות מניפולטיבית שתתיש בורר עד כדי התפטרותו מתפקידו בשל שהחלטותיו אינן לרוחם. ובכן, יש בטענה זו מן הצדק. לכשעצמי, איני סבורה כי התנהגותם של התובעים צריכה היתה להיות בסיס לבקשת כב' הבוררת כפי שהוגשה. היה עליה להיעזר בכלים האחרים העומדים לרשותה תחת בקשה להעברתה מתפקיד, לכל הפחות טרם הגשת בקשה כאמור אשר אם וככל שהיתה צריכה להיות מוגשת – היה זה כמפלט אחרון מקום שכלו כל הקיצין ולא קודם כן. יפים לעניין זה דברי כב' השופטת דר' אבניאלי בעניין **לבנה נ' עמק** המוזכר לעיל:

"על הבורר לזכור, כי בדומה לשופט – הזכות לשבת בדין היא גם החובה לעשות כן ..."

התחייבות הבורר למלא את התפקיד, כוללת רכיב של סיום מלאכת הבוררות בהכרעה יעילה וצודקת"

3.28 אמנם, מסקנתי היא כי יש להיעתר לבקשת כב' הבוררת להעברה מתפקידה אך זאת לא בלי תנאים. בעניין זה מקובלים עליי חלק מהתנאים שביקשו להעמיד הנתבעים ככל שתתקבל הבקשה;

4. התנאים להעברת כב' הבוררת מתפקידה

4.1 הבורר החליף שימונה יהא מאזור חיפה; הצדדים כולם, ורוב באי הכוח מאזור חיפה ועל כן אין להיעתר לבקשת התובעים כי ימונה בורר מאזור תל אביב, דבר אשר ייקר את

הליך הבוררות ויפגע ביעילותו. טענות התובעים בעניין זה נדחות באשר משמעותן היא כי אין בנמצא בורר מאזור חיפה אשר יוכל לדון במקצועיות הראויה במחלוקת שבין הצדדים. בכל הכבוד, אין לקבל עמדה זו.

- 4.2 הדיון יימשך מהשלב בו הפסיק תחת תחילת ההליך מראשיתו ;
- 4.3 לעניין דרישת הנתבעים כי בסיום ההליך יוגשו סיכומי הצדדים בכתב – יושאר הדבר לשיקול דעתו של הבורר החליף ;
- 4.4 את בקשת הנתבעים לחייב את התובעים בהוצאות הנתבעים בהליכי הבוררות שהתנהלו עד כה בפני כב' הבוררת לא אוכל לקבל. אין דין בקשה לפסול בורר כדין בקשת בורר להעבירו מתפקיד. אפשר שלו היה מדובר בבקשת התובעים לפסול את הבוררת – הייתי נעתרת לבקשת הנתבעים אך כזכור אין אלה פני הדברים. זאת ביתר שאת מקום בו הבורר החליף ממשיך את ההליך ולא מתחילו מתחילתו. אין לומר בוודאות כי כל שנעשה היה לשווא ולפיכך לא מצאתי לקבל את טענת הנתבעים בעניין זה. ממילא הטענה לנזקים לא הוכחה בפניי ולהבנתי מדובר בנזקים פוטנציאליים.
- לאור הקביעה כי הבוררות תמשיך מהנקודה בה הופסקה בצירוף העובדה כי כב' הבוררת היא שביקשה את העברתה מתפקידה - לא מצאתי לחייב התובעים בנזקים להם טוענים הנתבעים.
- 4.5 מצאתי להיעתר לבקשת הנתבעים כי התובעים יחויבו בתשלום שכר טרחת הבורר החליף בגין לימוד תיק הבוררות עד לשלב אליו הגיע. משהרקע לבקשת כב' הבוררת כי תועבר מתפקידה נעוץ כולו בהתנהגות בלתי נאותה של התובעים, הרי שמן הדין ומן הצדק להיעתר לבקשתם זו של הנתבעים.

5. סוף דבר

הריני להורות כדלקמן :

- 5.1 התובעים ישלמו לכב' הבוררת את שכרה בגין כל אשר כבר נעשה על ידה, בהסתמך על גובה השכר שהביאה בפניהם בכתב עם מינויה. זאת בהתאם להודעתה מיום 1/7/2013, להוציא סכומים שנתבקשו לתשלום על חשבון ההליכים העתידיים כפי שפירטה כב' הבוררת. כב' הבוררת תעמיד דרישה לתשלום בהתאם לקביעתי זו.
- 5.2 התובעים יישאו בשכר טרחתו של הבורר החליף בגין לימוד תיק הבוררות עד לשלב שבו הגיע. למן המשכם של ההליכים – ישולם שכר טרחתו של הבורר החליף על ידי הצדדים בהתאם להחלטותיו ולפי שיקול דעתו. גם הבורר החליף יעמיד דרישה לתשלום בהתאם לקביעתי זו.
- 5.3 הסכומים שנקבעו לתשלום בשני הסעיפים הקודמים ישולמו במלואם בתוך 7 ימים מדרישתם, ומתום מועד זה יישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין עד לתשלומם המלא בפועל.
- 5.4 כבורר חליף ימונה עו"ד אביתר גושן משדרות פלי"ם 2 (בנין אורן) חיפה, בכפוף להסכמתו. ככל שתתקבל הסכמתו - כב' הבוררת תעביר לבורר החליף את תיק הבוררות שבפניה על מנת שיוכל להמשיך הבוררות מהמקום בו הופסקה כאמור לעיל.
- 5.5 בשל העובדה כי התנהלות התובעים, אשר כבר קבעתי כי היו לה היבטים לא ראויים, היא אשר הביאה את כב' הבוררת להגשת הבקשה מושא החלטה זו, ישלמו התובעים אף את שכר טרחת באי כוח הנתבעים בגין העמדות שהגישו בהתייחס להליך זה. התובעים ישלמו ביחד ולחוד סך של 2,000 ₪ בצירוף מע"מ כדין, הן לנתבע 1 והן לנתבעים 2 ו-3, ובסך הכל 4,000 ₪ בצירוף מע"מ כדין. סכומים אלה ישולמו בתוך 7 ימים מקבלת החלטתי זו, ומתום מועד זה יישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין עד לתשלומם המלא בפועל.

המזכירות תעביר החלטתי זו לצדדים, לכב' הבוררת ולבורר החליף בפקס ובדואר רשום.

ניתן היום, כ"ד תמוז תשע"ד דנה ביאלר, עו"ד 22 יולי 2014

עוזרת רשם האגודות השיתופיות בירושלים, בהעדר הצדדים.
ומנהלת מחלקת הבוררויות

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

דנה ביאלר 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה